

**Letní škola kvantitativních metod
v sociálních vědách (École d'été de Lille
en Méthodes Quantitatives des Sciences
Sociales)**

**Modul metod kvantitativní analýzy
biografických dat (Le traitement
quantitatif des données biographiques)**
Lille, Francie, 2. 7.–9. 7. 2009

Letní škola v severofrancouzském Lille je věnována kvantitativním metodám uživatelným v sociálních vědách a vzhledem k tomu, že jejím vyučovacím jazykem je francouzština, je určena zejména frankofonním zájemcům o metody kvantitativní analýzy dat. Letní školu organizuje CERAPS (*Centre d'études et de Recherches Administratives, Politiques et Sociales*) pod záštitou ECPR (*European Consortium for Political Research*) a hostí ji každoročně v prvních dvou červencových týdnech Institut politických studií Univerzity Lille 2. Jejimi hlavními organizátory, jimž patří dík za vcelku bezproblémový běh celé letní školy, jsou Jean-Gabriel Contamin a Emmanuel Pierru působící na této univerzitě. Letošní, již dvacátý třetí ročník, byl věnován dvěma modulům: Kvantitativní analýze biografických dat a Statistickému modelování v sociálních vědách, zaměřenému zejména na analýzu kategorizovaných dat (logistická regrese, log-lineární modely a korespondenční analýza). Každého z kurzů se účastnilo kolem dvaceti doktorandů a mladých vědců. Program obou kurzů tvořily přednášky doplněné semináři s praktickou aplikací daných metod. Výuka probíhala v odpoledním a dopoledním bloku.

V modulu analýzy biografických dat, který spoluorganizovala Claire Lemerrier (Institut d'histoire moderne et contemporaine, ENS, Paris), vystoupila přibližně desítkou vyučujících. V rámci biografického modulu se sešli vyučující i studenti z různých oborů sociálních (a příbuzných) věd, počínaje historií, přes sociologii, demografii, politické vědy až po geografii, které spojoval zájem o analýzu biografických dat ne-

bo o analýzu životních drah. Setkali se zde jak historici či politologové věnující se prosopografickému zkoumání, tj. studiu kolektivních biografii určitých skupin osob, tak sociologové či demografové, kteří se zabývají analýzou longitudinálních dat ze sociologických výběrových šetření. Jednotliví vyučující prezentovali různé metody na konkrétních příkladech „svých“ výzkumných témat, přičemž velmi často vycházeli z vlastních nedávno dokončených disertačních prací. Kurz účastníky provedl několika etapami výzkumného procesu. Seznámil je s problematikou vytváření databází biografických dat, jejich kódování a rekódování a volbou vhodného softwaru pro práci s nimi (Francesco Berretta (CNRS, Paris), Claire Zalc (ENS, Paris), Sylvain Laurens (Université de Limoges)). Jednotlivé přednášky představily studentům nejen pluralitu možných datových zdrojů, ale i pluralitu metod a témat, která je možné z biografické perspektivy zkoumat. Kvantitativně zpracovatelná biografická data lze získat z bohaté řady zdrojů: od historických pramenů, úředních záznamů, censů až po longitudinální prospektivní (např. panelové výzkumy) či retrospektivní výběrová šetření a je možné je zpracovávat různými metodami. Významnou součástí kurzu byly praktické ukázky analýzy dat a ukázky specializovaných počítačových programů, které je možno k práci s daty použít.

Kurz zahájila Claire Lemerrier představením ve francouzském prostředí velmi populární faktorové analýzy kategorizovaných dat (korespondenční analýzy) umožňující na základě jednotlivých charakteristik jedinců graficky znázornit strukturu sociálního prostoru dané sociální skupiny či společnosti. S další metodou, kterou využívají jak kvantitativně orientovaní historici, tak sociologové, – analýzou sítí – účastníky kurzu seznámil François Denord (CNRS-CSE, Paris). Analýza sítí se zaměřuje na jedince jako člena různých skupin nebo organizací a dovoluje tak biogra-

ficky pojatému výzkumu zkoumat pozici jedince v dané skupině či míru jeho kontaktů napříč různými skupinami. François Denord tuto metodu využil při studiu rozvoje neoliberalismu ve 30. letech ve Francii, v rámci něhož zkoumal aktéry ekonomické diskuse a jejich afilaci do různých organizací.

V druhé části kurzu se pozornost přesunula na metody zkoumání životních drah v různých oblastech života. Anne-Sophie Bruno (Université Paris 13) participanty kurzu seznámila se svojí studií pracovních drah tuniských imigrantů ve Francii, v níž za pomoci analýzy historie událostí zkoumala, jaké faktory ovlivňují riziko, že imigranti ztratí zaměstnání. Tento příklad posloužil k podrobnějšímu výkladu metody analýzy přežití a Coxova modelu. Z metodologického hlediska je její studie zajímavá i tím, že pracuje s daty z úředních hlášení a ve svých analýzách spojuje individuální data s agregovanými daty o podniku a sektoru, ve kterém v dané době imigrant pracoval.

Holistický přístup k analýze životních drah představili na příkladu aktivistické kariéry Philippe Blanchard a Olivier Fillieule (Université de Lausanne) a na příkladu analýzy rezidenčních, rodinných a profesních drah Nicolas Robette (L'Institut national d'études démographiques, Paris). Přístupy, které se zaměřují na trajektorie (sekvence událostí) v jejich celku, představují komplementární, byť méně formalizovanou metodu k analýze zaměřené na časování událostí. Nejčastěji používanou metodou je optimální seskupování (*optimal matching*), které umožňuje identifikovat podobné trajektorie. Méně rozšířenou metodou je harmonická kvalitativní analýza (AHQ) vycházející z faktorové analýzy kategorizovaných dat, která popisuje životní dráhu na základě podílu času ze sledovaného období životní dráhy stráveného v jednotlivých stavech.

Kurz umožnil účastníkům nejen prohloubit si znalosti analytických metod a prá-

ce s daty, ale přinesl i neocenitelnou příležitost společně diskutovat metodologické problémy, se kterými se ve svém výzkumu setkávají. Velkým přínosem je i to, že poskytuje možnost seznámit se s odlišnými metodologickými perspektivami používanými napříč obory sociálních věd. Jistou nevýhodou takto široce koncipovaného kurzu je ale to, že se už nedostává příliš prostoru pro pokročilejší vhled do představených metod a jejich následnou aplikaci. Přesto však mohou účast na letní škole všem vřele doporučit.

Potenciální zájemce je možné již dnes pozvat na příští ročník letní školy, který nabídne na základě letošních zkušeností upravený modul analýzy biografických dat a dále modul zaměřený na víceúrovňové modelování. Podrobnější informace je možné najít na webových stránkách. Na závěr ještě jeden tip: je možné požádat ECPR o stipendium na pokrytí nákladů spojených s účastí na této letní škole, žádost je ale třeba podat v dostatečném předstihu ještě před uzávěrkou přihlášek na letní školu samotnou.

Jana Chaloupková

Webové stránky:

<http://quantilille.free.fr/>

Poznámka:

Účast na letní škole byla podpořena grantem GA AV ČR „Proměny rodinných a pracovních drah v ČR“ (č. KJB700280802).

Konference VALDOR a projekt ARGONA

Stockholm, 8.–11. června 2009

VALDOR je akronym pro VALues in Decisions On Risk. Organizátoři – švédská Karita Research a Swedish Radiation Safety Authority – prezentují konferenci jako příležitost pro celostní (holistické) a demokratické přístupy k rozhodování o záležitostech, které v sobě obsahují riziko. Představují konferenci jako interdisciplinární, ne-